

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ *trīcatvāriṃśaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ tricatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

kausalyāyā vilāpaḥ

tataḥ samīkṣya śayanē
sannaṃ śōkēna pārthivam |
kausalyā putraśōkārtā
tamuvāca mahīpatim || 2.43.1 ||

rāghavē naraśārdulē
viṣaṃ muktvāhijihmagā |
vicariṣyati kaikēyī
nirmuktēva hi pannagī || 2.43.2 ||

vivāsyā rāmaṃ subhagā
labdhakāmā samāhitā |
trāsaiṣyati mām bhūyō
duṣṭāhiriva vēśmani || 2.43.3 ||

athāsmīn nagarē rāma -
ścaran bhaikṣaṃ gṛhē vasēt |
kāmakārō varam dātu -
mapī dāsaṃ mamātmajam || 2.43.4 ||

pātayitvā tu kaikēyyā
 rāmaṃ sthānād yathēṣṭataḥ |
 praviddhō rakṣasāṃ bhāgaḥ
 parvaṇīvāhitāgninā || 2.43.5 ||

nāgarājagatirvīrō
 mahābāhuradhanurdharaḥ |
 vanamāviśatē nūnaṃ
 sabhāryaḥ sahalakṣmaṇaḥ || 2.43.6 ||

vanē tvadrṣṭaduḥkhānāṃ
 kaikēyyanumatē tvayā |
 tyaktānāṃ vanavāsāya
 kānyāvasthā bhaviṣyati || 2.43.7 ||

tē ratnahīnāstaruṇāḥ
 phalakālē vivāsitāḥ |
 kathaṃ vatsyanti kṛpaṇāḥ
 phalamūlaiḥ kṛtāśanāḥ || 2.43.8 ||

apīdānīṃ sa kālaḥ syā -
 nmama śōkakṣayaḥ śivaḥ |
 sahabhāryaṃ saha bhrātrā
 paśyēyamihā rāghavam || 2.43.9 ||

śrutvaivōpasthitau vīrau
 kadāyōdhyā bhaviṣyati |
 yaśasvinī hrṣṭajanā
 sūcchritadhvajamālinī || 2.43.10 ||

kadā prēkṣya naravyāghrā -
 varāṇyāt punarāgatau |
 bhaviṣyati purī hṛṣṭā
 samudra iva parvaṇi || 2.43.11 ||

kadāyōdhyāṃ mahābāhuḥ
 purīṃ vīraḥ pravēkṣyati |
 puraskṛtya rathē sītāṃ
 vṛṣabhō gōvadhūmiva || 2.43.12 ||

kadā prāṇisahasrāṇi
 rājamārgē mamātmajau |
 lājairavakarīṣyanti
 praviśantāvarindamau || 2.43.13 ||

praviśantau kadāyōdhyāṃ
 drakṣyāmi śubhakuṇḍalau |
 udagrāyudhanistriṃśau
 saśṛṅgāviva parvatau || 2.43.14 ||

kadā sumanasaḥ kanyā
 dvijātīnāṃ phalāni ca |
 pradiśantyaḥ purīṃ hṛṣṭāḥ
 kariṣyanti pradakṣiṇam || 2.43.15 ||

kadā pariṇatō buddhyā
 vayasā cāmaraprabhaḥ |
 abhyupaiṣyati dharmātmā
 suvarṣa iva lālayan || 2.43.16 ||

niḥsaṃśayaṃ mayā manyē
 purā vīra kadaryayā |
 pātukāmēṣu vatsēṣu
 mātṛṇām śātītāḥ stanāḥ || 2.43.17 ||

sāhaṃ gauriva siṃhēna
 vivatsā vatsalā kṛtā |
 kaikēyyā puruṣavyāghra
 bālavatsēva gaurbalāt || 2.43.18 ||

nahi tāvadguṇairjuṣṭaṃ
 sarvaśāstraviśāradam |
 ēkaputrā vinā putra -
 mahaṃ jīvitumutsahē || 2.43.19 ||

na hi mē jīvitē kiñcit
 sāmartyamiha kalpyatē |
 apaśyantyāḥ priyaṃ putraṃ
 lakṣmaṇaṃ ca mahābalaṃ || 2.43.20 ||

ayaṃ hi mām dīpayatē samutthita -
 stanūjaśōkaprabhavō hutāśanaḥ |
 mahīmimām raśmibhiruddhataprabhō
 yathā nidāghē bhagavān divākaraḥ || 2.43.21 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
 ayōdhyākāṇḍē tricatvāriṃśaḥ sargaḥ ||